

ОМІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-39

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

« ___ » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

КРИМІНАЛІСТИКА
CRIMINALISTICS

спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Specialty 262 «Law enforcement activities»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Криміналістика» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Рівне: НУВГП, 2020. 25 с.

Укладач: П.П. Давидюк, старший викладач кафедри спеціальних юридичних дисциплін; М.Ю. Якимчук, к.пед.н., доц. кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Протокол № 07 від «20» березня 2020 року

Завідувач кафедри спеціальних юридичних дисциплін
_____ В.І. Кафарський

Керівник групи забезпечення _____ В.І. Цимбалюк
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Робочу програму схвалено науково-методичною радою з якості Навчально-наукового інституту права

Протокол № 06 від «27» березня 2020 р.

Голова науково-методичної ради з якості Навчально-наукового інституту права

_____ проф. В.І. Цимбалюк

«27» березня 2020 р.

© П.П.Давидюк, М.Ю. Якимчук 2020
© НУВГП, 2020

Вступ

Програма нормативної навчальної дисципліни «Криміналістика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Правоохоронна діяльність».

Відповідно до освітньо-професійної програми «Криміналістика» є нормативною навчальною дисципліною обов'язкового вибору, яка вивчається протягом одного семестру. Ця навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та умінь, що формують професійний рівень юриста в системі юридичної освіти.

Предметом навчальної дисципліни «Криміналістика» є закономірності механізму вчинення злочину, виникнення інформації про злочин та його учасників, збирання, дослідження, оцінки і використання доказів та оснований на пізнанні цих закономірностей спеціальних засобах і методах судового дослідження та попередження злочинів.

Метою навчальної дисципліни «Криміналістика» є засвоєння базових теоретичних положень криміналістики, оволодіння практичними навичками, які необхідні для виявлення, розкриття та розслідування злочинів, отримання доказової інформації під час розслідування злочинів та провадження окремих слідчих дій.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення курсу передбачає наявність системних та ґрунтовних знань із курсу – «Судові та правоохоронні органи України», «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Кримінологія». Синхронний, паралельний зв'язок у криміналістики має бути з такими навчальними дисциплінами, як «Юридична психологія», «Судова медицина».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Криміналістика – наука про закономірності механізму вчинення злочину, виникнення джерел інформації про злочин і його учасників, закономірності збирання, дослідження, оцінювання та використання доказів і розроблених на ґрунті цих закономірностей спеціальних засобів і методів судового дослідження і запобігання злочинів. Навчальна дисципліна «Криміналістика» як юридична наука з

науково-технічною базою своєю діяльністю охоплює значні масштаби в боротьбі з криміналітетом і знаходиться на передньому плані в боротьбі з ним. Вона віднесена до групи кримінально-правових дисциплін, що вивчають злочин і заходи боротьби з ним. Підготовка висококваліфікованого фахівця-юриста неможлива без володіння теоретичними та практичними знаннями з криміналістики.

Навчальна дисципліна «Криміналістика» – це систематизований курс, покликаний слугувати розширенню та закріпленню правових знань у студентів. Навчальна дисципліна «Криміналістика» вивчає механізм вчинення злочину, визначає можливості отримання, дослідження і використання інформації про злочин під час розслідування та розробляє для цього методи і засоби. Вона складає основу формування знань і навичок професійної діяльності юристів.

Сьогодні криміналістика – це самостійна галузь спеціальних юридичних наукових знань, котра має свій предмет, систему, науково обґрунтовані прийоми та методи розв'язання наукових і практичних завдань. Проблеми дослідження події злочину і діяльності з його розкриття, розслідування і попередження традиційно виступають основними для криміналістичної науки. За багато років криміналістикою набуто досвіду, напрацьовано методи, прийоми і рекомендації, що сприяють підвищенню ефективності кримінального переслідування на всіх етапах досудового розслідування. Криміналістична теорія дедалі все більше окреслює потреби слідчої, експертної та судової практики. Тому першочергового значення набуває теоретично-практичний аспект криміналістичної діяльності в умовах сьогодення.

Робоча програма «Кримінологія» вміщує два змістових модулі. У першому викладено загальна теорія криміналістики та криміналістична техніка, а в другому – криміналістична тактика та методика розслідування окремих видів злочинів. Особливу увагу зосереджено на практичному використанні криміналістики в попередженні та розкритті злочинів.

Ключові слова: криміналістика, криміналістична техніка, дактилоскопія, трасологія, холодна зброя, балістика, судове почеркознавство, габітоскопія, техніко-криміналістичне дослідження документів, криміналістичні обліки, одорологія.

Abstract

Criminology is a science of the regularities of the mechanism of committing a crime, the emergence of sources of information about the

crime and its participants, patterns of collection, study, evaluation and use of evidence and developed on the basis of these laws special means and methods of forensic investigation and prevention of crimes.

The discipline "Criminology" as a legal science with a scientific and technical base of its activity covers a considerable scale in the fight against criminality and is in the forefront in its fight against it. She is assigned to a group of criminal-law disciplines studying the crime and measures to combat it. The training of a highly skilled lawyer is impossible without the knowledge of theoretical and practical knowledge in criminology.

Educational discipline "Criminology" is a systematic course designed to serve the expansion and consolidation of legal knowledge among students. The educational discipline "Criminology" studies the mechanism of committing a crime, determines the possibilities for obtaining, researching and using information about a crime during an investigation and developing methods and means for this. It forms the basis of the formation of knowledge and skills of the professional activities of lawyers.

Today, criminology is an independent branch of special legal scientific knowledge, which has its subject, system, scientifically grounded methods and methods for solving scientific and practical problems. Problems of investigation of the crime and the activities of its disclosure, investigation and prevention have traditionally been the main for forensic science.

For many years, criminology has gained experience, developed methods, techniques and recommendations that enhance the effectiveness of criminal prosecution at all stages of pre-trial investigation. Forensic theory is increasingly defining the requirements of investigative, expert and judicial practice. Therefore, the theoretical and practical aspect of forensic activity in the present conditions is of paramount importance.

The working program "Criminology" contains two content modules. The first introduces the general theory of criminology and forensic technology, and in the second one - criminalistic tactics and methods of investigation of certain types of crimes. Particular attention is paid to the practical use of criminology in the prevention and disclosure of crimes.

Key words: forensic science, forensic technology, fingerprinting, traosology, cold weapons, ballistics, judicial handwriting, gabioscopy, technical and forensic study of documents, forensic accounting, odorology.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 262 «Правоохоронна діяльність» Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»	<i>Нормативна</i>	
Модулів – 1	Рівень вищої освіти: <i>магістр</i>	Рік підготовки 2-й	Рік підготовки 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр – 3-й	Семестр – 3-й
Загальна кількість годин – 150		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання:		26 год.	2 год.
аудиторних – 4		<i>Практичні</i>	
самостійної роботи студента – 2		20 год.	12 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		104 год.	136 год
		Вид контролю – залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

Для денної форми навчання 33% до 67%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Криміналістика» в юридичному навчальному закладі є забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з таким рівнем знань, вмінь і навичок в сфері кримінально-процесуальної діяльності, які б забезпечували досягнення таких цілей:

а) науково-юридична:

- поглиблене вивчення студентами теоретичних положень дисципліни «Криміналістика», набуття спеціальних практичних навичок і вмінь ефективного застосування криміналістичних знань, техніко-криміналістичних засобів і методів у практичній діяльності по розкриттю, розслідуванню (дізнанню) і попередженню злочинів;

- опанування студентами необхідною науково-методологічною підготовкою, яка забезпечує їм бачення виникаючих проблем, шляхів їх розв'язання, використовуючи навички творчого мислення та самовдосконалення свого професійного рівня;

- формування навичок прийняття рішень у складних слідчих ситуаціях, опанування логікою доказування при встановленні об'єктивної істини у кримінальних справах, а також складання процесуальних документів і ділових паперів слідчого;

б) загальноосвітня:

- підвищення юридичної культури та ерудиції фахівців, оволодіння позитивним досвідом інших держав щодо застосування криміналістичних знань;

в) виховна:

- формування відданості ідеям істини, добра, справедливості і законності, почуття відповідальності перед суспільством, державою та людиною.

Вивчення студентами дисципліни «Криміналістика» передбачає досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки, при якому вони повинні:

Знати:

- основні концептуальні положення загальної теорії (методології) криміналістики, систему окремих криміналістичних теорій і вчень, криміналістичні поняття та категорії, закони і тенденції розвитку науки;

- положення та рекомендації науки щодо застосування техніко-криміналістичних засобів, прийомів і методів під час роботи зі слідами злочину та іншою доказовою інформацією щодо обставин його вчинення;

- положення та рекомендації криміналістики щодо тактики побудови і перевірки версій, планування розслідування злочинів, тактичних прийомів провадження слідчих дій, тактичних операцій, використання спеціальних знань і взаємодії слідчого з органами дізнання, державними установами, підприємствами, громадськістю та засобами масової інформації;

- криміналістичні характеристики перелічених в програмі груп і видів злочинів, наукові рекомендації щодо методики їх розкриття, розслідування та попередження.

Володіти уміннями і практичними навичками:

- застосування техніко-криміналістичних засобів, прийомів і методів задля виявлення, фіксації та вилучення слідів злочину і злочинця, а також їх попереднього дослідження;

- використання одержаної під час дослідження джерел матеріальних та ідеальних відображень інформації в розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів;

- аналізу первісної інформації про злочин, правильної оцінки слідчих ситуацій та визначення напрямів (планування) розслідування конкретного злочину шляхом висування і перевірки версій;

- організації розкриття, розслідування та попередження окремих видів злочинів, тактики проведення окремих слідчих і організаційних дій, їхнього поєднання з оперативно-розшуковими заходами (у межах тактичних операцій);

- вирішення розумових завдань щодо використання спеціальних знань, здійснення взаємодії слідчого з правоохоронними органами України і зарубіжних держав, а також із засобами масової інформації та громадськістю з метою розкриття, розслідування та попередження конкретних злочинів.

Побудова навчальної програми заснована на багатолітньому досвіді викладання криміналістики у вищих юридичних навчальних закладах, а також специфіці правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ України та особливостях процесу розслідування

злочинів, віднесених до їхньої компетенції, що створює умови організації навчального процесу на більш якісному рівні.

З урахуванням наведеного вище, робоча навчальна програма з криміналістики визначає нормативний зміст навчання з цієї дисципліни, встановлює обсяг і рівень засвоєння знань за видами навчальних занять та самостійної роботи студентів. При цьому зміст і структура програми ґрунтуються на традиційній концепції побудови як самої науки криміналістики, так і її навчального курсу, тобто навчальний матеріал розподілено і подається чотирма розділами («Вступ у криміналістику», «Криміналістична техніка», «Криміналістична тактика», і «Криміналістична методика»), послідовне вивчення котрих забезпечує взаємозв'язок навчального матеріалу та його ефективне засвоєння студентами.

На основі робочої навчальної програми з криміналістики кафедра розробляє необхідну документацію, яка складає систему методичного забезпечення викладання цієї дисципліни, в тому числі тематичні плани, плани семінарських і практичних занять, в яких визначаються зміст, форми і послідовність навчальних занять та час, який відводиться на вивчення окремих розділів і тем курсу, рекомендований перелік нормативних актів, спеціальної літератури та інших методичних матеріалів.

Робочу навчальну програму може бути використано при:

- коригуванні навчальних планів підготовки фахівців за спеціальністю «Право»;
- розрахунках навчального навантаження викладачів кафедри;
- складанні структурно-логічної схеми навчального процесу;
- визначенні доцільної технології навчання;
- формуванні змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації в галузі правознавства;
- усуненні дублювання навчального матеріалу в програмах споріднених дисциплін («Кримінальний процес»);
- визначенні засобів і змісту системи діагностики рівня якості освітньо-професійної підготовки фахівця.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I

Змістовий модуль I ВСТУП ДО КРИМІНАЛІСТИКИ

Тема 1. Предмет, система і завдання криміналістики

Поняття, предмет криміналістики та закономірності об'єктивної дійсності, що вивчаються нею. Система науки криміналістики та однойменної навчальної дисципліни. Основні криміналістичні поняття, категорії та класифікації: загальна теорія криміналістики, криміналістична техніка, криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів, криміналістичний засіб, прийом, рекомендація, слідча ситуація, тактичний ризик, тактичне рішення. Місце криміналістики в системі наукового знання і юридичних наук. Її взаємозв'язок із суспільними, природно-технічними, юридичними галузевими та спеціальними науками. Співвідношення криміналістики і теорії оперативно-розшукової діяльності. Загальне і спеціальні завдання науки криміналістики на сучасному етапі. Роль криміналістичних знань у розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів. Основні принципи і закони розвитку криміналістики.

Тема 2. Історія криміналістики і криміналістичних установ України

Виникнення, основні етапи розвитку і сучасний стан науки криміналістики в Україні. Видатні українські вчені-криміналісти. Криміналістичні установи, кафедри криміналістики в юридичних навчальних закладах.

Тема 3. Механізм учинення злочину та виникнення криміналістичної (доказової) інформації

Злочин як процес взаємодії і відображення (слідоутворення). Елементи механізму злочинної діяльності. Поняття та різновиди способу вчинення і приховування злочинів. Об'єктивні й суб'єктивні чинники, що визначають спосіб учинення злочину. Поняття криміналістичної інформації, її різновиди та відмінність від інформації, одержаної шляхом проведення оперативно-розшукових заходів. Поняття, види і загальна характеристика джерел криміналістичної (процесуальної, доказової) інформації. Використання

даних щодо способу вчинення і приховування злочину у розв'язанні конкретних завдань міліцією та іншими правоохоронними органами України.

Тема 4. Методологічні основи криміналістики

Поняття, сутність методів криміналістики як науки та їх співвідношення з методами практичної діяльності органів дізнання, слідства, судової експертизи та судових установ. Система (класифікація) загальнонаукових і спеціальних методів (власне криміналістичних та методів інших наук), використовуваних криміналістикою, та критерії їх допустимості у розслідуванні злочинів.

Тема 5. Концептуальні положення криміналістичної техніки та її галузей

Поняття і завдання криміналістичної техніки як розділу криміналістики. Галузі криміналістичної техніки та їх значення для збирання і дослідження інформації про злочин та його учасників. Класифікація засобів криміналістичної техніки, прийомів і методів збирання та дослідження криміналістичної інформації. Правова та етична регламентація їх застосування у слідчій, оперативно-розшуковій, експертній діяльності по розкриттю і розслідуванню злочинів та під час судового розгляду кримінальних справ. Критерії допустимості використання технічних засобів і методів роботи з доказами у кримінальному судочинстві. Комплекти техніко-криміналістичних засобів, які застосовуються у «польовій криміналістиці» – при проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, спрямованих на розкриття і розслідування злочинів. Загальна характеристика сутності і можливостей техніко-криміналістичних засобів, прийомів і методів, що застосовуються для лабораторних досліджень речових доказів. Перспективи розвитку криміналістичної техніки. Сучасні можливості та перспективи зберігання і дослідження інформації з метою розкриття і розслідування злочинів. Проблеми автоматизації експертних досліджень.

Тема 6. Криміналістична габітологія

Поняття і сутність криміналістичної габітології. Природно-наукові засади ототожнення особи за ознаками зовнішності. Зовнішній облік людини, його елементи і ознаки, їх ідентифікаційне значення та класифікація. Джерела інформації про ознаки зовнішності людини і способи її одержання. Поняття слідів пам'яті людини та їх властивості. Загальна характеристика криміналістичних засобів, методів і прийомів

фіксації ознак зовнішності людини. Опис ознак зовнішності за методом «Словесного портрета». Застосування з цією метою комп'ютерної програми «Фоторобот». Використання методів, засобів і прийомів криміналістичної габітології в розшуку та ідентифікації осіб, розкритті і розслідуванні злочинів. Криміналістична портретна експертиза: питання, що вирішуються нею; матеріали, які надсилаються на експертне дослідження; вимоги щодо фотознімків та відеофрагментів. Особливості методики ототожнення людини.

Тема 7. Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування

Поняття криміналістичного дослідження зброї (криміналістичної балістики), його предмет, наукові засади та завдання. *Холодна зброя*. Поняття і класифікація холодної зброї та слідів її застосування. Засоби та методи виявлення, огляду, фіксації та вилучення холодної зброї. Питання, що вирішуються експертизою холодної зброї та слідів її застосування. *Вогнепальна зброя*. Класифікація і загальна характеристика криміналістичного дослідження балістичних об'єктів – вогнепальної зброї, набоїв до неї та слідів пострілу. Техніко-криміналістичні прийоми, методи і засоби виявлення, фіксації, вилучення і зберігання вогнепальної зброї та боєприпасів, застережні заходи і правила поводження з ними. Встановлення обставин використання зброї: спосіб виготовлення, місця, напрямку та дистанції пострілу. Дослідження балістичних об'єктів. Питання, які вирішуються вивченням цих об'єктів під час слідчих дій, попереднім (доекспертним) дослідженням; балістичною та криміналістичними експертизами вогнепальної зброї; перевіркою вогнепальної зброї, патронів, куль і гільз за криміналістичними обліками. Підготовка матеріалів для експертного дослідження. *Вибухові речовини і пристрої*. Поняття та наукові засади криміналістичної вибухотехніки. Класифікація вибухотехнічних об'єктів: слідів і продуктів вибуху, вибухових пристроїв (гранат, мін, вибухових пристроїв і речовин, піротехнічних виробів) і речовин, засобів підризу вибухових речовин і пристроїв. Техніко-криміналістичні прийоми, методи і засоби виявлення, фіксації, вилучення та зберігання вибухових пристроїв і речовин. Застережні заходи і правила поводження з ними. Підготовка матеріалів для експертного дослідження вибухових пристроїв, речовин і слідів їх застосування. Питання, що вирішуються вибухотехнічною експертизою. Використання результатів досліджень об'єктів криміналістичного дослідження зброї, боєприпасів, вибухових речовин

і пристроїв для розкриття і розслідування злочинів.

Змістовий модуль II КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА

Тема 8. Концептуальні положення криміналістичної тактики

Поняття криміналістичної тактики, її предмет, система, завдання та взаємозв'язок з іншими розділами криміналістики. Правові, логічні, психологічні та етичні засади криміналістичної тактики. Джерела розвитку криміналістичної тактики. Основні поняття і категорії криміналістичної тактики: тактичний прийом, тактична рекомендація, тактична операція (комбінація), тактичне рішення. *Тактичний прийом* як центральний елемент криміналістичної тактики. Джерела виникнення тактичних прийомів, їх класифікація та критерії допустимості. *Тактична рекомендація* та її види. Роль криміналістичної тактики і використання її категорій (основних понять, вчень) у розслідуванні злочинів. *Тактична операція*. Мета і види тактичних операцій. Складання плану підготовки і проведення тактичної операції. Реалізація тактичної операції та закріплення її результатів. Використання і значення тактичних операцій на початковому і подальшому етапах розслідування злочинів. Діяльність слідчого в умовах тактичного ризику. Поняття і сутність тактичного рішення. Прийняття тактичного рішення в умовах тактичного ризику. *Слідча дія*: поняття, класифікація та загальна характеристика. Тактика слідчої дії та її співвідношення з іншими процесуальними й організаційними діями слідчого. Тенденції і перспективи подальшого розвитку криміналістичної тактики.

Тема 9. Криміналістична версія. Організація та планування розслідування злочинів

Поняття криміналістичної версії та її логічна природа. Класифікація криміналістичних версій. Типові версії та їх значення для слідчої, оперативно-розшукової, експертної та судової діяльності. Підстави, умови і тактичні прийоми побудови слідчих версій. Залежність версій від аналізу та оцінки слідчої ситуації під час розслідування. Перевірка й оцінка версій. Поняття і значення планування, як умови і методу наукової організації розслідування. Принципи, види і підстави планування. Співвідношення версій і плану розслідування. Особливості планування на різних етапах

розслідування. Особливості планування розслідування багатоепізодних злочинів; під час розслідування злочинів слідчою бригадою; роботи з декількома справами, що одночасно знаходяться у провадженні слідчого. Прийоми координації спільної роботи слідчого, оперативних працівників, інших учасників процесу та способи контролю за виконанням плану розслідування. Використання ЕОМ в діяльності по плануванню і організації розслідування. Планування окремої слідчої дії, тактичної операції. Технологія планування розслідування. Види і форми планів. Допоміжна документація в перебігу планування.

Тема 10. Тактика допиту та очної ставки

Поняття, завдання і види допиту. Процесуальні, криміналістичні, психологічні і морально-етичні основи допиту. Тактичні прийоми спілкування (розповідь, розпит, демонстрація, жестикуляція, міміка тощо). Використання даних логіки, психології, педагогіки та інших наук під час підготовки і проведення допиту. Підготовка до допиту, його організаційне і технічне забезпечення: збирання вихідних даних для допиту, визначення черговості допитів і засобу виклику допитуваного, вибір часу, місця допиту і техніко-криміналістичних засобів. Залучення до участі у допиті спеціаліста. Планування тактики допиту в залежності від слідчої ситуації (безконфліктної, конфліктної); необхідності та порядку використання під час допиту інформації, отриманої оперативним шляхом. Загальні тактичні прийоми допиту на різних його етапах (стадіях). Сутність, значення і тактичні прийоми встановлення психологічного контакту з допитуваним. Тактичне керування процесом допиту. Постановка запитань особі, яка допитується. Види запитань. Тактичні прийоми подолання відмови від давання показань та викриття допитуваного в неправдивості. Допустимі прийоми емоційного, логічного та психологічного впливу на допитуваного. Проблема детекції емоційно-психологічного стану допитуваної особи у вітчизняній та закордонній криміналістиці. Використання під час підготовки і проведення допиту відомостей, отриманих оперативно-розшуковим шляхом. Тактичні операції під час допиту. Особливості тактики допиту за участю спеціаліста, перекладача та адвоката. Засоби фіксації ходу і результатів допиту на попередньому слідстві. Застосування з метою фіксації показань звукозапису і відеозйомки. Ознайомлення допитуваного з матеріалами, в яких зафіксовані хід і результати допиту. Засоби оцінки і перевірки показань допитаних осіб. *Допит потерпілих і свідків.* Підготовка і тактичні прийоми допиту потерпілих і свідків. Тактика

допиту сумлінних потерпілих і свідків. Специфіка допиту мнимих потерпілих і свідків, котрі неправдиво заявили про злочин. Особливості допиту потерпілих і свідків, що перебувають у лікувальній установі. Поняття і сутність «свідцького імунітету». Основні тактичні прийоми допиту неповнолітніх і осіб, що страждають фізичними хвибами. *Допит підозрюваного і обвинуваченого.* Тактичні прийоми допиту підозрюваного, затриманого на гарячому або безпосередньо після вчинення злочину. Підготовка і тактичні прийоми допиту обвинуваченого. Особливості тактики допиту обвинувачуваних, що визнають себе винуватими частково або взагалі не визнають себе винуватими. Тактика допиту підозрюваних і обвинувачених, які заявили про своє алібі. Специфіка тактики допиту обвинувачуваних – членів злочинної групи та рецидивістів. Поняття психологічного впливу на допитуваного, його сутність, види і межі допустимості. Особливості тактики допиту іноземних громадян за участю перекладача. Особливості тактики повторного допиту. Допит експерта.

Очна ставка, її поняття і завдання. Підготовка до очної ставки. Тактичні прийоми допиту на очній ставці. Особливості фіксації процесу та результатів очної ставки. Оцінка й використання показань допитаних осіб у подальшому розслідуванні злочинів.

Тема 11. Концептуальні положення методики розслідування окремих видів злочинів

Поняття криміналістичної методики, її структура (загальні положення та окремі методики розслідування злочинів), завдання та місце в системі криміналістики. Науково-практичні джерела, принципи формування окремих криміналістичних методик та їхня класифікація. Структура окремої методики розслідування злочину та загальна характеристика її структурних елементів (криміналістична характеристика злочину; особливості збирання, аналізу й оцінки інформації в стадії порушення кримінальної справи; обставини, що підлягають встановленню і доказуванню під час розслідування злочину; типові слідчі ситуації, що виникають на початковому і подальших етапах розслідування, та відповідні ним комплекси невідкладних слідчих дій, організаційних і оперативно-розшукових заходів; типові версії, планування і провадження подальших слідчих дій; особливості застосування науково-технічних засобів і спеціальних знань; використання допомоги громадськості; особливості завершального етапу розслідування; профілактична робота слідчого за матеріалами розслідування). *Криміналістична характеристика*

злочину: поняття, зміст і характеристика її складових елементів. Значення криміналістичної характеристики злочинів для розробки прийомів і рекомендацій криміналістичної методики.

Періодизація (етапи) розслідування злочинів. Значення і завдання початкового етапу розслідування злочинів. Поняття початкових і невідкладних слідчих дій. Взаємозв'язок і взаємозалежність початкових слідчих дій і оперативно-розшукових заходів. Проблеми і можливості програмування (алгоритмізації) та автоматизації слідчої діяльності. *Слідча ситуація*: поняття, різновиди, зміст її складових елементів. Значення слідчих ситуацій для планування і прийняття правильних тактичних рішень щодо розслідування злочину. Діяльність слідчого в умовах тактичного ризику. Тенденції і перспективи розвитку криміналістичної методики.

Тема 12. Протидія розслідуванню та шляхи її подолання криміналістичними засобами і методами

Поняття, зміст і суб'єкти протидії розслідуванню. Протидія розслідуванню у формі приховування злочину, його наслідків або осіб, причетних до вчиненого злочину. Інценування злочину та фальсифікація доказів з боку злочинців, потерпілих і свідків. Спонукальні мотиви протидії. Суб'єкти, форми і способи «зовнішньої» протидії розслідуванню. Криміналістичні засоби і методи подолання протидії розслідуванню.

Тема 13. Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів

Поняття, мета і значення взаємодії слідчого з органами дізнання (іншими правоохоронними органами) під час розслідування злочинів. Правові засади та принципи взаємодії. Організаційні форми і тактичні прийоми взаємодії слідчого (дізнавача) з оперативно-розшуковими й іншими службами правоохоронних органів, державними установами і підприємствами різних форм власності, громадськістю та засобами масової інформації. Особливості тактики взаємодії залежно від етапу розслідування, під час провадження окремих слідчих дій, тактичних операцій, з метою вивчення особи підозрюваного (обвинуваченого), свідка, потерпілого. Слідчо-оперативна група (СОГ) як форма організації взаємодії слідчого з оперативними працівниками МВС та інших правоохоронних органів України. Принципи й умови використання даних, отриманих оперативно-розшуковим шляхом. Організаційно-тактичні форми і прийоми використання оперативно-розшукової інформації при провадженні окремих слідчих дій.

Використання оперативно-розшукової інформації для встановлення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, і вивчення особистості підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого.

Особливості взаємодії слідчого з іншими державними установами, підприємствами різних форм власності. Форми і методи залучення громадськості та засобів масової інформації для швидкого, повного розкриття і розслідування злочину.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	семінари	сам. р.		лекції	семінари	сам. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
МОДУЛЬ								
Змістовий модуль 1 ВСТУП ДО КРИМІНАЛІСТИКИ								
Тема 1. Предмет, система і завдання криміналістики	10	2	2	6	12	1	1	10
Тема 2. Історія криміналістики і криміналістичних установ України	11	2	2	7	11		1	10
Тема 3. Механізм учинення злочину та виникнення криміналістичної (доказової) інформації	11	2	2	7	12	1	1	10
Тема 4. Методологічні основи криміналістики	11	2	1	8	11		1	10
Тема 5. Концептуальні положення криміналістичної техніки її галузей	11	2	1	8	11		1	10
Тема 6. Криміналістична габітологія	11	2	1	8	11		1	10
Тема 7. Криміналістичне	11	2	1	8	11		1	10

<i>дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування</i>								
Разом змістовий модуль I	76	14	10	52	79	2	7	70
Змістовий модуль I КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА								
Тема 8. <i>Концептуальні положення криміналістичної тактики</i>	13	2	2	9	12		1	11
Тема 9. <i>Криміналістична версія. Організація та планування розслідування злочинів</i>	12	2	2	8	12		1	11
Тема 10. <i>Тактика допиту та очної ставки</i>	13	2	2	9	12		1	11
Тема 11. <i>Концептуальні положення методики розслідування окремих видів злочинів</i>	12	2	2	8	12		1	11
Тема 12. <i>Протидія розслідуванню та шляхи її подолання криміналістичними засобами і методами</i>	12	2	1	9	12		1	11
Тема 13. <i>Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів</i>	12	2	1	9	11			11
Разом змістовий модуль II	74	12	10	52	71	0	5	66
Всього годин	150	26	20	104	150	2	12	136

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, система і завдання криміналістики	2	1
2	Історія криміналістики і криміналістичних установ України	2	1
3	Механізм учинення злочину та виникнення криміналістичної (доказової) інформації	2	1
4	Методологічні основи криміналістики	1	1

5	Концептуальні положення криміналістичної техніки та її галузей	1	1
6	Криміналістична габітологія	1	1
7	Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування	1	1
8	Концептуальні положення криміналістичної тактики	2	1
9	Криміналістична версія. Організація та планування розслідування злочинів	2	1
10	Тактика допиту та очної ставки	2	1
11	Концептуальні положення методики розслідування окремих видів злочинів	2	1
12	Протидія розслідуванню та шляхи її подолання криміналістичними засобами і методами	1	1
13	Взаємодія учасників розкриття і розслідування злочинів	1	
Разом		20	12

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, система і завдання криміналістики	7	8
2	Історія криміналістики і криміналістичних установ України	6	7
3	Криміналістика в зарубіжних країнах	7	8
4	Механізм учинення злочину та виникнення криміналістичної (доказової) інформації	6	8
5	Тактика пред'явлення для впізнання	7	7
6	Тактика перевірки й уточнення показань на місці	6	8
7	Тактика слідчого експерименту	7	8
8	Основи криміналістичного вчення про фіксацію криміналістичної (доказової) інформації	6	8
9	Криміналістична фотографія та відеозапис	6	7
10	Криміналістична габітологія	5	8

11	Криміналістична відео-фоноскопія	6	7
12	Криміналістична трасологія (Слідознавство)	5	8
13	Криміналістичне почеркознавство й авторознавство	5	7
14	Техніко-криміналістичне дослідження документів	4	8
15	Криміналістичне дослідження комп'ютерної інформації	6	7
16	Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування	5	8
17	Розслідування хабарництва	5	7
18	Розслідування злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху	5	7
Разом		104	136

7. Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця з правоохоронної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу: *робота в малих групах; ділові та рольові ігри; тестові завдання; виконання індивідуальних науково-правових досліджень; ситуативне моделювання; навчальні дискусії; опрацювання дискусійних питань; практичні вправи.*

8. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається

письмовому контролю. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Сума		
Змістовий модуль 1							МК №1	Змістовий модуль № 2						МК № 2	
30								30							
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	20	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12	T.13	20	100
4	4	4	5	4	4	5		5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	<i>для заліку</i>
90–100	зараховано
82–89	зараховано
74–81	
64–73	зараховано
60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Криміналістика» включає:

1. 07-01-89 Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Криміналістика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Давидюк П.П., Якимчук М. Ю. Рівне : НУВГП, 2020.

2. Конспект лекцій на паперових носіях.

3. Конспект лекцій на електронних носіях.

4. Нормативні документи Міністерства освіти і науки.

5. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Криміналістика».

6. Роздавальний матеріал до практичних занять.

11. Рекомендована література

Базова:

1. Криміналістика. Том 1 / Под ред. проф. Р.С. Белкина, В.П. Лаврова, И.М. Лузгина. М.: ВЮЗШ., 1987. 340 с.
2. Криміналістика: Том 2 / Под ред. проф. Р.С. Белкина, В.П. Лаврова, И.М. Лузгина. М.: Акад. МВД СССР, 1989. 454 с.
3. Криміналістика: Учебник / Под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова. М.: Юрид. лит., 1993. 592 с.
4. Криміналістика. Т. 2 / Под ред. А.Г. Филиппова, А.А. Кузнецова. – Омск: ВСШ МВД России, 1993.
5. Криміналістика. / Под ред. Б.П. Смагоринского, А.А. Закатова. Волгоград, 1995.
6. Криміналістика: Учебник /Под ред. В.А. Образцова. М.: Юрид. лит., 1995. 592 с.
7. Криміналістика: Учебник /Под ред. Н.П. Яблокова М.: Изд-во БГК, 1995. 708 с.
8. Криміналістика: Расследование преступлений в сфере экономики: Учебник /Под ред. В.Д. Грабовского, А.Ф. Лубина. Ниж. Новгород, 1995. 400 с.
9. Криміналістика. Т.1 /Под ред. Р.С. Белкина, В.Г. Коломацкого, И.М. Лузгина. М.: Изд-во БЕК, 1995.
10. Криміналістика: Учеб. пособие /Под ред. Н. И. Порубова. Минск: Вышш. шк., 1997. 344 с.
11. Криміналістика: Учебник /Под ред. В.А. Образцова. М.: Юрид. лит., 1997. 592 с.
12. Криміналістика: Учебник / Под ред. А.Г. Филиппова, А.Ф. Вольнского. М.: Спарк, 1998. 544 с.
13. Криміналістика: Підруч. для слухачів, ад'юнктів, викладачів вузів системи МВС України / За ред. акад. П.Д. Біленчука. К., 1998. 416 с.
14. Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник для студентів юрид. вузів і факультетів. / За ред. проф. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 1998. 376 с.
15. Криміналістика. Криміналістическая тактика и методика расследования преступлений: Учебник для студентов юридических вузов и факультетов. /Под ред. проф. В.Ю. Шепитько. Харьков: ООО «Одиссей», 2001. 528 с.
16. Криміналістика: Підручник /За ред. В.Ю. Шепітька. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. 684 с.

17. Криміналістика: Учебник /Под ред. Т.А. Седовой, А.А. Эксархопуло. - СПб.: Изд-во «Лань», 2001. - 928 с.
18. Криміналістическе обезпеченне діяльності кримінальної міліції і органів попереднього розслідування / Под ред. Т.В. Аверьяновой, Р.С. Белкина. М.: Юрид. лит., 1997
19. Курс криміналістики: Навч. посібник / За ред. Є.І. Макаренка. Дніпропетровськ: Юрид. академія МВС., 2002.
20. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криміналістика: Учебник для вузов. Под ред. заслуж. деятеля науки РФ, проф. Р.С.Белкина. М.: изд-во НОРМА-ИНФРА-М, 2000. 990 с.
21. Салтєвський М.В. Криміналістика. Підручник: У 2-х ч. Ч.1. Х.: Консум, 1999. 416 с.
22. Стратонов В.М. Криміналістика. Керівництво до криміналістичної техніки. Навчальний посібник Херсон. 2004 р

Допоміжна:

23. Державна програма боротьби зі злочинністю: Затверджена Верховною Радою України 25 червня 1993 р. *Голос України*. 1993. 30 липня.
24. Закон України «Про національну поліцію». Х. : Право, 2015.
25. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Х. : Право, 2012.
26. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. (редакція станом на 01.01.2016). Х. : Право, 2016.
27. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз. Затверджена Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 8 жовтня 1998 року.
28. Комплексна програма профілактики злочинів на 2001-2005 роки. *Офіційний вісник України*. 2000. № 52. С. 2258.
29. Конституція України. К., 1996.
30. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 25 травня 2012 року). Х. : Одисей, 2012.
31. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. Х. : Право, 2012.
32. Про судову експертизу. Закон України від 25 лютого 1994 р.
33. Указ Президента України від 18 лютого 2002 р. № 143/2002 «Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян».

Інформаційні ресурси:

34. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
35. Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL: <http://scourt.gov.ua>
36. Головне управління державної служби України. URL: <http://www.guds.gov.ua>
37. Державна пенітенціарна служба України. URL: <http://www.kvs.gov.ua>
38. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
39. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
40. Міністерство внутрішніх справ України. URL: <http://www.mvs.gov.ua>
41. Міністерство юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
42. Національна академія внутрішніх справ. URL: <http://www.naiu.kiev.ua>
42. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>.